

Verslag van een openbaar verhoor

De parlementaire enquêtecommissie Corona heeft op 29 mei 2026 **de heer Bruins** als getuige gehoord, die werd bijgestaan door mevrouw Zijnsstra.

Voorzitter: De Kort

Griffier: Rijkers

Aanwezige leden van de commissie: Huidekooper, De Kort, Lammers, Mutluer en Poortman.

Aanvang 14.01 uur.

De **voorzitter**:

Ik open de vergadering. Aan de orde is een openbaar verhoor van de parlementaire enquêtecommissie Corona. Het is vandaag vrijdag 29 mei 2026. Voordat we de getuige binnenhalen, wil ik even wat toelichten. We hebben vernomen dat er, met name op social media, heel veel vragen zijn over het oortje waarmee ik werk. Ik heb zelf een visuele beperking, dus ik kan het dossier niet visueel doornemen, zoals de collega's wel kunnen met de iPad. Vandaar dat ik met een oortje in werk. Dan is dat helder.

Ik verzoek de griffier om de heer Bruins en zijn bijstandsverlener naar binnen te leiden.

(De heer Bruins wordt binnengeleid door de griffier.)

De **voorzitter**:

Meneer Bruins, van harte welkom. Dan wil ik nu de pers even de gelegenheid geven voor een kort fotomoment.

(Er worden enkele foto's gemaakt.)

Corona was een pandemie die wereldwijd leidde tot een langdurige crisis. Ook Nederland werd geraakt door die gevolgen. Het kabinet nam ingrijpende besluiten die gevolgen hadden voor ons dagelijks leven. Ook de Tweede Kamer had een belangrijke rol in die besluitvorming. Als parlementaire enquêtecommissie zijn wij ingesteld om te leren van die coronaperiode, om

met een brede terugblik vanuit de Tweede Kamer lessen te trekken voor een eventuele volgende pandemie of langdurige crisis.

Meneer Bruins, u was minister voor Medische Zorg en Sport in kabinet-Rutte III aan het begin van de pandemie. Daarom bent u opgeroepen als getuige. U heeft uw bijstandsverlener meegenomen. Zij kan helaas niet het woord voeren. Ik wil u verzoeken om de microfoon het gehele verhoor aan te laten staan.

U wordt gehoord als getuige. Dit verhoor vindt plaats onder ede. U heeft ervoor gekozen de eed af te leggen. Ik verzoek u met de eed te bevestigen dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

(In handen van de voorzitter legt de heer Bruins de eed af.)

De **voorzitter**:

Dan staat u nu onder ede. U mag plaatsnemen.

Vandaag en deze week staat het begin van de pandemie als hoofdthema centraal. In het aankomende verhoor zullen collega's Lammers en Huidekooper de vragen stellen. Ik kan aanvullend ook nog enkele vragen stellen. Is aan de voorkant alles voor u helder of heeft u nog vragen?

De heer **Bruins**:

Helder, dank u wel.

De **voorzitter**:

Dan geef ik graag het woord aan collega Huidekooper.

De heer **Huidekooper**:

Hartelijk dank, voorzitter. Ook namens mij goedemiddag en van harte welkom bij het openbare verhoor. Meneer Bruins, ik zou allereerst met u willen inzoomen op de mate waarin Nederland was voorbereid. U was ten tijde van de eerste coronabesmetting minister voor Medische Zorg in het kabinet. In die hoedanigheid was u ook verantwoordelijk voor de pandemiebestrijding. Op 24 januari 2020 schreef u aan de Tweede Kamer dat Nederland is voorbereid op dit soort situaties. Dat schreef u in de context

van een pandemie. Hoe kwam u tot de conclusie dat Nederland goed voorbereid was?

De heer **Bruins**:

Wij hebben op 24 januari in de ministerraad de coronapandemie betiteld als "een A-ziekte". Dat betekent dat er maatregelen kunnen worden getroffen als de pandemie zich in Nederland voordoet, verspreidt. Dan krijgt de minister van Volksgezondheid extra bevoegdheden, die hij vervolgens kan benutten om in overleg met veiligheidsregio's aanwijzingen te geven in de samenleving, kort samengevat. Dat was op een moment dat de WHO, de Wereldgezondheidsorganisatie, de coronacrisis nog niet had bestempeld als een noodgeval, als een Public Health Emergency van Internationale Omvang. Dat is later gebeurd. We namen het besluit tot die A-ziekte dus voor het geval dat, just in case. Later bleek natuurlijk dat er nog veel meer maatregelen nodig waren, maar dit is een voorbeeld van voorbereiding op het moment dat er mogelijk iets in aantocht is.

De heer **Huidekooper**:

U heeft het over het besluit om corona aan te wijzen als A-ziekte. Ik wil toch nog even blijven bij de vraag over de conclusie die u in de brief aan de Kamer schreef, namelijk: Nederland is goed voorbereid. Wat was de onderbouwing daarvoor?

De heer **Bruins**:

Ik denk dat wij dat besluit terecht hebben genomen. Daarnaast is het zo dat wij in Nederland werken met een crisisstructuur. Die crisisstructuur was bekend. Ik herinner me dat we bij de start van het kabinet in een bijeenkomst hebben gewerkt met die crisisstructuur. We hadden toen twee soorten voorbeelden: eentje die te maken had met voedselveiligheid en eentje die te maken had met publieke gezondheid. Dan heb je in ieder geval in theorie een beeld van met wie er om de tafel moet worden gegaan in het geval dat zich een crisis voordoet.

De heer **Huidekooper**:

Het is mij toch nog niet helemaal helder. Het is mij helder dat u toen het besluit nam om corona als een A-ziekte aan te merken. Alleen, het gaat mij nu even specifiek om de uitspraak "Nederland was goed voorbereid". Welke

concrete aanwijzingen had u om te zeggen: op basis daarvan trek ik de conclusie dat we goed voorbereid zijn?

De heer **Bruins**:

Ik heb er nu twee genoemd. Ik vind het mooi dat u dat punt van "goed voorbereid" eruit pakt, want ik heb al gauw geleerd dat "goed voorbereid" een permanente staat van aandacht moet zijn. Op 24 januari staat er "goed voorbereid"; ik heb het ook gelezen. Dat verwijst naar het beschikbaar zijn van een crisisstructuur en crishandboeken. Het verwijst ook naar het goed volgen van de consequenties van de pandemie vanuit China in de richting van Nederland. Maar als u verder kijkt in de stukken, dan leest u ook dat "goed voorbereid" nooit meer als een voltooid deelwoord wordt gebruikt, maar altijd als "we bereiden ons goed voor".

De heer **Huidekooper**:

Begrijp ik goed dat u zegt: ik breng daar bij dezen eigenlijk een nuancering in aan, dus in mijn woorden van toen?

De heer **Bruins**:

Nou, niet nu, maar toen al.

De heer **Huidekooper**:

Of Nederland goed voorbereid was, hangt natuurlijk ook af van de inschatting van scenario's: hoe gaat het virus zich ontfouwen en wat betekent dat voor Nederland? Wat was op dat moment uw verwachting?

De heer **Bruins**:

Dat vind ik heel moeilijk. Wij hebben vanaf het begin van 2020 berichten gekregen over een nieuw virus in Hubei, een provincie in China. Later werd het vernaamd tot de stad Wuhan. Op dat moment was de definitie van dit coronavirus nog niet helder. Op die 24ste januari was het dus nog geen public health emergency, geen publiekegezondheidsnoodgeval van internationale omvang afgegeven door de WHO. Toch hebben we in het kabinet de maatregel genomen om corona al als een A-ziekte aan te wijzen.

De heer **Huidekooper**:

Op basis waarvan nam u die beslissing?

De heer **Bruins**:

Wij zagen dat de berichten over dat nieuwe virus uit China grotere proporties aannamen en we dachten dat dit een belangrijke voorzorgsmaatregel zou kunnen zijn.

De heer **Huidekooper**:

U gaat op dat moment aan de slag met voorbereidingen. U had toen ook al een brief naar de Kamer gestuurd, waar ik net aan refereerde, waarin u stelt: we zijn goed voorbereid. Kunt u beschrijven welke concrete acties het ministerie heeft uitgevoerd om te zorgen voor die goede voorbereiding?

De heer **Bruins**:

Ik denk dat de belangrijkste actie vanaf 22 januari is geweest dat we de Kamer heel goed op de hoogte wilden houden.

De heer **Huidekooper**:

Daarvoor waren er geen voorbereidingen; is dat wat u zegt?

De heer **Bruins**:

Ik verwijs naar een Kamerbrief die u ongetwijfeld heeft gelezen. Vanaf het moment dat je over zo'n nieuw virus hoort, probeer je meteen goed de ontwikkelingen te volgen. Heeft het schade voor mensen? Is het makkelijk overdraagbaar? Naarmate de berichten verontrustender worden, is er een noodzaak om daar in ieder geval met uw Kamer over van gedachten te wisselen en brieven over te sturen, zodat niet alleen de Kamer maar ook Nederland geïnformeerd is.

De heer **Huidekooper**:

Lag er een handboek klaar?

De heer **Bruins**:

Er zijn crishandboeken in zijn algemeenheid. Lag er een crishandboek voor de coronacrisis? Nee. Is dat mogelijk? Ik denk dat elke pandemie haar eigen verschijningsvorm kent. Ik weet niet hoe de situatie op dit moment is. Ik weet niet of er bijvoorbeeld een crishandboek is voor hanta of voor ebola, maar er zijn crishandboeken.

De heer **Huidekooper**:

Was dat handboek waarvan u zegt dat dat er in zijn algemeenheid was, wel of niet goed toegerust voor de situatie waarin we uiteindelijk belandden met het coronavirus?

De heer **Bruins**:

Dat kan ik u niet zeggen. Het feit dat dat handboek er was, gaf mij enige rust. Maar de werkvorm of het werkoverleg dat zich rondom het coronavirus afspeelde, betreft vooral een team van mensen van publieke gezondheid op het departement van VWS.

De heer **Huidekooper**:

Wat ik toch nog wat moeilijk te begrijpen vind – maar misschien is het mij niet duidelijk – is dat u zegt "we waren goed voorbereid, want we hadden onder andere een handboek liggen", maar dat u nu zegt: ik kan niet zeggen of dat handboek ook goed bruikbaar was voor het coronavirus. Kunt u dat ophelderen?

De heer **Bruins**:

Ik heb u de context van het begrip "goed voorbereid" aangegeven. Dat is met het beeld van 24 januari. Toen heb ik dat gebruikt. U kunt verderop ook lezen dat we daar een actieve werkvorm voor gebruiken, omdat je graag goed voorbereid wil blijven en goed voorbereid wil zijn. We hebben dus andere woorden gekozen, niet meer het voltooid deelwoord "goed voorbereid".

De heer **Huidekooper**:

Op wat voor periode zag dat handboek? Was dat ook toegerust op een pandemie van zo'n grote omvang?

De heer **Bruins**:

Ik denk dat het handboek beschikbaar is – misschien heeft u het ook – maar ik weet niet of dat voor een korte of een lange periode is. Over het algemeen zijn crisishandboeken voor een korte, afgebakende periode beschikbaar.

De heer **Huidekooper**:

U zei: in een situatie dat er een nieuw virus is, hangt het ook af van de specifieke kenmerken van het virus. Dus in zekere mate: als een nieuw virus

Nederland betreedt, zal er natuurlijk ook dán gekeken moeten worden wat de beste aanpak is. Vanuit de crisisliteratuur weten we dat daar vaak simulaties voor plaatsvinden of dat daar van tevoren weleens mee wordt geoefend: wat als zo'n situatie zich in Nederland voordoet? Heeft u dat ook gedaan met het ministerie van VWS.

De heer **Bruins**:

Ik heb u net verteld dat we bij aanvang van het ministerschap een werkbijeenkomst hebben gehad over de crisisstructuur; ik denk dat dat eind 2017 is geweest. Daar krijg je ook twee casussen voorgelegd, waarvan eentje over publieke gezondheid. Dat zou je kunnen zien als een oefening. Maar dat is natuurlijk zeer in zijn algemeenheid en niet toegespitst op corona. Dat was natuurlijk ook niet mogelijk, want wij kenden het coronavirus niet.

De heer **Huidekooper**:

Wat kwam er uit die oefening?

De heer **Bruins**:

Ik heb daarvan onthouden dat er een aantal kernbegrippen in zitten, namelijk dat er een verantwoordelijkheid ligt voor de minister van Volksgezondheid als het gaat over dat aanmerken als een A-ziekte. Ik herinner me ook dat de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing een belangrijke commissie is en dat veel acties natuurlijk niet op centraal niveau worden genomen, maar op regionaal niveau, dus dat ook een veiligheidsregio van groot belang is.

De heer **Huidekooper**:

Hielden de handboeken, de draaiboeken, die u beschrijft, die klaarlagen, ook rekening met andere maatschappelijke gevolgen, dus niet alleen met het virus en hoe dat eronder te krijgen?

De heer **Bruins**:

U vroeg mij of er een crishandboek is. Daar kon ik bevestigend op antwoorden, want ik weet dat dat er is. Of er draaiboeken zijn, kan ik u niet zeggen.

De heer **Huidekooper**:

Was het crisishandboek waar u op doelt, specifiek gericht op virusbestrijding of werd daarin ook rekening gehouden met bredere maatschappelijke gevolgen en hoe daarmee om te gaan?

De heer **Bruins**:

Echt, u overvraagt mij. U zou dat moeten nakijken in het handboek. Dan kunt u het ongetwijfeld lezen. Ik weet dat dat handboek er was. Ik heb het bij de voorbereiding van dit verhoor niet meer opengeslagen.

De heer **Huidekooper**:

Maar u was destijds op de hoogte van de precieze inhoud van dat handboek?

De heer **Bruins**:

Nee, ik was van het bestaan van het handboek op de hoogte. Hoofdlijnen daaruit hebben wij gebruikt. Maar als je vraagt of ik het van kaft tot kaft uit mijn hoofd kende, dan is het antwoord ontkennend.

De heer **Huidekooper**:

Oké. Als ik vanaf deze plek met de kennis van nu aan u vraag of u nu zou kunnen reflecteren op de uitspraak of Nederland wel of niet goed voorbereid was op de pandemie, wat zou daarop dan uw antwoord zijn?

De heer **Bruins**:

Dan geef ik weer hetzelfde antwoord. De opmerking in de brief van 24 januari sloeg op de situatie dat wij corona als een A-ziekte hadden aangemerkt. Ik heb u ook aangegeven dat in latere gesprekken het voorbereiden als een voortgaande actie werd benoemd.

De heer **Huidekooper**:

Begrijp ik het dan goed dat u nog steeds zegt dat Nederland toen, op dat moment, goed voorbereid was, maar dat goede voorbereiding – dat is de nuancering die u dan plaatst – continue aandacht nodig heeft?

De heer **Bruins**:

Alleen al de manier waarop u de vraag herhaalt zou mij ertoe brengen om nooit meer dat voltooid deelwoord te gebruiken. Ik wil aangeven dat wij stelselmatig probeerden om de goede informatie ter beschikking te krijgen

en dat dat ongelofelijk moeilijk was, omdat die informatie niet zomaar voorhanden is. Wij hebben zeker in die beginperiode sterk gekeken naar de informatie die wij kregen van de WHO en van de Europese crisisorganisatie, het ECDC.

De heer **Huidekooper**:

Dank. Ik heb geen verdere vragen over dit onderwerp.

De **voorzitter**:

Collega Lammers, heeft u nog aanvullingen?

Mevrouw **Lammers**:

Ja, dank. Ik heb nog een aantal vragen, allereerst over de signalen die u bereikten over corona. Welke waren dat precies en van wie kwamen die?

De heer **Bruins**:

De eerste signalen zijn gekomen van de mensen van Publieke Gezondheid, dus van het directoraat van VWS. Dat zal – ik probeer het mij te herinneren – in de eerste werkweek van januari 2020 zijn geweest.

Mevrouw **Lammers**:

Dan heb ik nog een vraag over het handboek waar u net aan refereerde. Wie bepaalt eigenlijk hoe dat handboek wordt toegepast?

De heer **Bruins**:

Ik denk dat dat, afhankelijk van de crisis, of de MCCb is, de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing, of ... Maar we hebben daar natuurlijk op VWS ook goed naar gekeken. Als u mij vraagt wie is de afzender is, dus van wie dat crishandboek is, dan zou u dat moeten nakijken; dat weet ik niet uit mijn hoofd.

Mevrouw **Lammers**:

Vindt u dat dat op een juiste manier is toegepast?

De heer **Bruins**:

Dat vind ik moeilijk te beoordelen. We kijken nu, op 29 mei, naar zesenhalf jaar geleden. Maar ik kan mij voorstellen dat het stelselmatig nagaan of dat

handboek bruikbaar is voor alle crisissituaties, de komende periode bij het werk van uw commissie aan bod komt.

Mevrouw **Lammers**:

Achteraf bezien, met de kennis die u toen had, vindt u dat dat handboek destijds goed is toegepast?

De heer **Bruins**:

Dat vind ik moeilijk te beoordelen. Kijk, ik wil absoluut niet het gelijk aan mijn zijde hebben. Dit is een van de onderwerpen waarbij ik mij kan voorstellen: als uw commissie tot de conclusie komt dat wij in zo'n handboek bijvoorbeeld verdergaande detaillering kunnen maken, dan moeten we dat gesprek natuurlijk voeren. Het is moeilijk om dat achteraf te zeggen.

Mevrouw **Lammers**:

Ik ben even op zoek naar uw gevoel. Was u destijds van mening dat dat handboek goed is toegepast?

De heer **Bruins**:

Mevrouw, excuses, maar de aandacht ging vooral uit naar het goed informeren van de inwoners van Nederland en het goed informeren van uw Kamer. Daar ging de primaire reactie naar uit. Het regel voor regel nazien van zo'n handboek was toen niet het eerste punt van attentie, kan ik u zeggen.

Mevrouw **Lammers**:

Dat waren mijn vragen.

De **voorzitter**:

U geeft aan dat alle aandacht primair uitging naar het informeren. Kunt u omschrijven wat er dan allemaal secundair was?

De heer **Bruins**:

Nou ... Misschien moet ik het woord "primair" ... Je probeert zo goed mogelijk de Kamer te informeren in een situatie waarin je nog niks weet over een virus. Dat is dus vormvrij, zou je kunnen zeggen. Dat gaat niet over een handboek. Dat gaat niet over de samenstelling van een commissie of een bepaalde groep mensen of over een bepaalde structuur. Wat je aan het doen

bent, is proberen om feitelijke informatie te verzamelen waarmee uw Kamer en de inwoners van Nederland geholpen zijn. Misschien moet ik het zo formuleren.

De **voorzitter**:

Oké, dank u wel. Dan komen we tot de afronding van dit onderwerp en wil ik naar het volgende onderwerp. Daarvoor geef ik collega Lammers het woord.

Mevrouw **Lammers**:

Dank. Ik zou graag met u naar 27 januari 2020 willen gaan. Dan ontvangt u het eerste advies van het OMT, het Outbreak Management Team. Er wordt dan geadviseerd om corona tot A-ziekte uit te roepen; daar heeft u net al naar verwezen. Wat gebeurde er eigenlijk binnen uw ministerie nadat die eerste signalen binnen waren gekomen en dit OMT-advies er was?

De heer **Bruins**:

Ik denk dat het OMT-advies van 24 januari is. Ook de aanwijzing in het kabinet door de minister van Volksgezondheid is van 24 januari. Die datum liep dus vooruit op de WHO-beslissing, heb ik u verteld. Wij vonden het belangrijk om niet langer te wachten. Als je het coronavirus naderbij voelt komen, is zo'n voorzorgsmaatregel van belang. De ministerraad vergadert op vrijdag. Het een week uitstellen leek dus onverstandig. Al in de weken voor 24 of 27 januari, net zo goed als de dagen daarna, was het ministerie ambtelijk en bestuurlijk op zoek naar feitelijke informatie.

Mevrouw **Lammers**:

Wat heeft dat voor uw rol als minister betekend?

De heer **Bruins**:

Dan verwijs ik toch naar die A-ziekte. Daarmee kan het treffen van maatregelen komen. Dat kan gaan om het afsluiten van gebouwen, het afsluiten van wegen of mensen in isolatie brengen. Dat wordt dan niet door de minister gedaan, maar dat gebeurt in overleg. Het is een aanwijzing voor de veiligheidsregio. Door de veiligheidsregio, dus door een burgemeester, worden dan dergelijke maatregelen genomen. Het gebeurt op aangeven van de minister van Volksgezondheid.

Mevrouw **Lammers**:

Vervolgens, in januari en februari 2020, verspreidt het coronavirus zich steeds verder over de wereld. Er zijn tienduizenden gevallen in China en honderden in Italië. Hoe keek u naar die besmettingen in het buitenland en de kans dat deze Nederland zouden bereiken?

De heer **Bruins**:

Ik moet toch nog even teruggaan naar die eerste periode. Dan gaat het over hele kleine aantallen mensen die zijn getroffen door corona. Eerst is het dus niet bekend welk virus dat is. Later wordt daar een naam en een definitie aan gegeven. Het speelt zich nog vooral af in China. Er worden vooral rustige berichten gestuurd vanuit de WHO en het ECDC. De eerste vragen in de media gaan over het repatriëren van mensen die op reis zijn op cruiseschepen. Nou, we hebben dat recent ook nog gehoord voor mensen die getroffen zijn door het hantavirus. Ik wil de parallel niet trekken, maar het trof mij dat er iets soortgelijks gebeurde in deze periode. Dat is het. Ik herinner me ook dat een van de eerste Kamerdebatten over corona niet over het virus ging, maar over het feit dat toeristen uit China die een bezoek brachten aan de Keukenhof gediscrimineerd werden. Daar werd door de Kamer de vinger bij gelegd. Er werd gezegd: "Dat kan niet zo zijn. Minister, leg het maar uit aan in dit geval het Jeugdjournaal, omdat we dat soort maatregelen niet willen hebben." Ik geef dit voorbeeld om aan te geven dat het heel ver weg begint. Op enig moment zijn er besmettingen in Europa. Dat begint inderdaad in Italië. Dan is het steeds zoeken naar waar dat vandaan komt: wat is de bron?

Mevrouw **Lammers**:

Maakte u in de eerste maanden van de crisis ook gebruik van uw bevoegdheid om maatregelen te nemen?

De heer **Bruins**:

Ja. U kunt dat teruglezen in de Kamerbrieven. Onder andere informatie op een vliegveld over het coronavirus is een voorbeeld van zo'n maatregel in categorie A.

Mevrouw **Lammers**:

Dat waren mijn vragen.

De **voorzitter**:

Collega Huidekooper, heeft u nog aanvullingen?

De heer **Huidekooper**:

Ik heb geen verdere aanvullingen.

De **voorzitter**:

Ik ook niet. Dan kunnen we meteen door naar het volgende onderwerp. Ik geef u het woord.

De heer **Huidekooper**:

Ik zou dan even met u willen inzoomen op de doelen van de corona-aanpak tijdens uw ministerschap. Ik wil beginnen met de periode voordat de eerste besmetting in Nederland plaatshad. Op dat moment – dat gaf u net ook aan – ziet het kabinet het virus zich steeds verder verspreiden in het buitenland. Het komt ook nabij, in uw woorden. Wat was toen het doel van uw beleid, voordat die eerste besmettingen in Nederland er waren?

De heer **Bruins**:

Zoals ik u eerder aangaf, vond en vind ik het heel belangrijk om uw Kamer, en via uw Kamer Nederland, goed te informeren, ook in een situatie waarin je eigenlijk heel weinig of misschien wel niets weet over dat virus. Dat kun je ook zien in de brieven. Als je de brief van 22 januari leest, de eerste brief over corona, dan zie je dat dit bijna een beleidsbrief is. Als je die brief vergelijkt met brieven aan het einde van de eerste helft van maart, dan zie je dat dat zeer gedetailleerde brieven zijn over welke maatregelen er moeten worden getroffen. Het treffen van maatregelen ... Sorry, het goed informeren vond ik de allerbelangrijkste rol vanuit mijn functie. Ik heb daarbij ook steeds aangegeven dat de informatie zo veel mogelijk, liefst helemaal, op feiten moet berusten. Dat probeer ik te zeggen: het moet feitelijke informatie zijn. Die informatie moet dus van wetenschappers komen, van het RIVM, van het Centrum Infectieziektebestrijding, van GGD's, van de wetenschap.

De heer **Huidekooper**:

U zegt: u wilde vooral feitelijke informatie verzamelen. Over wat voor type informatie heeft u het dan? Kunt u dat specifiek maken?

De heer **Bruins**:

Dat kunt u teruglezen in de Kamerbrieven. Ik probeerde echt de Kamer, en via de Kamer heel Nederland, mee te nemen in datgene wat wij wisten over corona.

De heer **Huidekooper**:

De Kamerbrieven hebben wij gelezen. Het gaat mij nu even om uw acties. Wat was het type informatie dat u verzamelde, en wat deed u daar zelf mee?

De heer **Bruins**:

De informatie die je verzamelt, komt uit het departement en komt van het Centrum Infectieziektebestrijding. Je bundelt die informatie in Kamerbrieven. Ik vond het belangrijk om niet te wachten met brieven sturen. Morgen weet je meer, maar laten we vandaag de brief sturen. Morgen weten we weer nieuwe dingen.

De heer **Huidekooper**:

Was het op dat moment ... Ging u er toen al van uit dat het virus Nederland zou bereiken? Of was het idee nog dat het virus buiten de landsgrenzen kon blijven?

De heer **Bruins**:

In die eerste week van januari wisten we niet of het groot of klein zou zijn. Op het moment dat het niet weggaat, dat het blijft, is ook onmiskenbaar dat het Nederland zal gaan bereiken.

De heer **Huidekooper**:

U noemt een aantal keren: informatie verzamelen om onder andere de Kamer correct te informeren.

De heer **Bruins**:

Zeker.

De heer **Huidekooper** (D66):

Ik kan me ook voorstellen dat de mogelijke impact voor Nederland u op dat moment bezighield. Verzamelde u daar ook informatie over, en wat voor informatie was dat?

De heer **Bruins**:

Nou ja, in die eerste dagen ... Kijk, in mijn mailbox ging het eigenlijk niet over corona. Het ging over heel veel andere onderwerpen die ook speelden op het departement. Als je dat vergelijkt met de mailbox in de tweede week van maart, dan zie je dat er dan natuurlijk ongelooflijk veel vragen en opvattingen van allerlei mensen en organisaties in zitten. Dan weet je ook dat die informatie aan inwoners zo ongelooflijk van belang is. Een voorbeeld daarvan. Ik weet dat we met de Kamer in debat zijn geweest over of we, zoals er elke dag een nieuwsbericht is, ook elke dag een soort coronanieuws zouden kunnen maken, en of we zouden kunnen regelen dat dit op nationale televisie zou komen. Uiteindelijk bleek dat niet te regelen omdat allerlei omroepen hun eigen nieuwsgaring doen, en terecht. Maar zo'n poging hebben we wel gewaagd. Ik vond het belangrijk om Nederland goed te informeren.

De heer **Huidekooper**:

Staat u nog steeds achter uw aanpak van destijds voor het verzamelen van informatie? Of had u, met de kennis van nu, op dat moment eerder kunnen handelen?

De heer **Bruins**:

Ik denk dat informatie verzamelen ... Ik heb daar wat bij gezegd, namelijk "zo veel als mogelijk" en "op feitelijke informatie van wetenschappers gebaseerd". Dat was de trits die ik zou willen aanhouden. Zo heb ik geprobeerd om te werken, dus niet door dingen te bedenken, maar door me rekenschap te geven van wat wetenschappers ons vertellen.

De heer **Huidekooper**:

Dan maak ik even een sprong met u in de tijd. Op 27 februari wordt de eerste besmetting vastgesteld. Dan volgen er ook meer. Op 6 maart overlijdt de eerste patiënt in Nederland helaas aan corona. Ik ben even benieuwd of het doel van uw beleid, dus informatie verzamelen, zoals u net beschreef, in die periode ook veranderde, dus toen het virus in Nederland kwam, er overlijdensgevallen waren geweest en er ook meer besmettingen kwamen. Wat was toen het doel van uw aanpak?

De heer **Bruins**:

Het is vreselijk om te constateren. Ik weet nog dat het eerste overlijden

moest worden gemeld. Dat is natuurlijk vreselijk, allereerst voor de familie, voor de nabestaanden. We wisten inmiddels ook van andere landen dat er dodelijke slachtoffers vielen. Ik denk dat het dan nog steeds van belang is om Nederland goed te informeren. Je kunt het ook zien aan de reeks Kamerbrieven. Over patiënten, maar ook over overlijdens hebben we soms weleens meerdere brieven per week met kwantitatieve informatie, om het eens heel lelijk uit te drukken, aan de Kamer gestuurd. Later heeft het RIVM die functie overgenomen door die feitelijke informatie per dag, als het even kon, of per een paar dagen op de site te zetten. Maar ik denk dat feitelijk informeren steeds de kiel is geweest.

De heer **Huidekooper**:

En met welk doel verzamelde u die informatie?

De heer **Bruins**:

We kwamen uit een situatie dat we niks wisten van het virus. Dat maakt onzeker. Je probeert zo veel als mogelijk bij dat varen in de mist toch zekerheden te verkrijgen. Die zoektocht is ook in Kamerdebatten uitgebreid aan bod gekomen, omdat je – u bent daarmee begonnen vanmiddag – niet moet doen alsof je alles al weet. Er zijn natuurlijk heel veel vragen. Ik vond ook dat de manier waarop de vragen werden gesteld door de Tweede Kamer, die zeker indringend was, zeer gericht was op wat wij konden vertellen aan Nederland over dat nieuwe virus.

De heer **Huidekooper**:

Vindt u dat niet een wat smalle taakopvatting, dus om zo bezig te zijn met informatieverzameling terwijl u natuurlijk ook verantwoordelijk bent voor de bescherming van de volksgezondheid en het operationeel houden van de zorg? Hoe kijkt u dan naar de taakopvatting van informatie verzamelen, waar u, zoals ook blijkt uit ons onderzoek, toch een behoorlijke tijd mee bezig lijkt te zijn?

De heer **Bruins**:

Informatie verzamelen is heel belangrijk, omdat je met die informatie de samenleving kunt dienen, kunt bedienen van informatie, bijvoorbeeld voor de zorg, maar ook voor de luchthavens en voor het repatriëren van mensen. Je moet wel weten wat je doet. Als er mensen moeten terugkomen, moet je wel weten wat je met zo iemand doet. Kun je die inwoner van Nederland dan

in quarantaine brengen, en waar dan? Daar is allemaal feitelijke informatie voor nodig. Dat kun je niet gewoon maar een beetje uit de losse mouw schudden. Dus, informatie verzamelen is altijd nodig in de situatie dat er moet worden gehandeld.

De heer **Huidekooper**:

Is er tijdens uw ministerschap een moment gekomen waarop u dacht: nu heb ik voldoende informatie om besluiten te kunnen nemen?

De heer **Bruins**:

Nooit.

De heer **Huidekooper**:

Hoe kijkt u daar nu op terug?

De heer **Bruins**:

Nou, op deze manier.

De heer **Huidekooper**:

Ik zou nog even verder door willen gaan op wat u dan met die informatie deed. U noemde net een aantal voorbeelden, maar om het toch nog wat beter te begrijpen. U heeft informatie verzameld. Met wie bespreekt u die dan vervolgens? Naar wie stuurt u die door? U geeft net aan dat u nog geen besluit heeft kunnen nemen in die tijd. Kunt u schetsen wat u dan concreet met die informatie deed?

De heer **Bruins**:

Het is omgekeerd, hè. Dus, de informatie wordt verzameld. Die informatie komt van de mensen van Publieke Gezondheid. Dat zijn de ambtenaren die zich ermee bezighouden, en daarachter instanties als het RIVM, het Centrum Infectieziektebestrijding, de GGD's en vele anderen. Dat is de informatie. In veel gevallen gaat het om het verzamelen van die informatie, om die dan te gebruiken voor een komend debat met uw Kamer.

De heer **Huidekooper**:

Het was dus met name gericht op de debatten goed doen en de Kamer goed informeren. Begrijp ik u zo goed?

De heer **Bruins**:

En daarmee ... De informatie is natuurlijk altijd tweeledig. Dat probeer ik hier ook stelselmatig te zeggen: goed uw Kamer informeren om Nederland goed te informeren.

De heer **Huidekooper**:

Zou ik u dan mogen vragen of u nu vindt dat u destijds duidelijke doelen had voor uw beleid?

De heer **Bruins**:

Ik vind goed informeren een duidelijk doel en daar sta ik ook nog steeds achter.

De heer **Huidekooper**:

Ik laat het hierbij voor nu. Dank u wel.

De **voorzitter**:

Collega Lammers.

Mevrouw **Lammers**:

Ik heb nog één vraag. U heeft nu meerdere keren gezegd dat u was gericht op informatie verzamelen, en eigenlijk minder of niet op bestrijding of tegenhouden van het virus. Kunt u dat uitleggen?

De heer **Bruins**:

Dat is niet een tegenstelling. Je verzamelt die informatie om de goede maatregelen te treffen. De eerste periode dat het virus in Nederland was, hadden wij de indamstrategie. Dan ben je aan het testen waar de bron van dat virus zit. Daar heb je informatie voor nodig. Die informatie kwam van de partijen die testen: het RIVM en het Erasmusziekenhuis in Rotterdam. Die informatie is nodig om de goede strategie te bepalen. In de eerste periode was dat de indamstrategie.

Mevrouw **Lammers**:

Dat was mijn vraag.

De **voorzitter**:

Dank u wel. U gaf aan dat er nooit voldoende informatie was om besluiten te nemen. Begrijp ik dat goed?

De heer **Bruins**:

Ik probeer tegenwicht te geven tegen de opmerking waarmee wij vanmiddag startten, namelijk dat je goed voorbereid bent als een voltooid deelwoord. Ik denk dat je altijd op zoek moet gaan naar goede feitelijke informatie. Ik denk dat ik daartoe verplicht ben jegens uw Kamer en jegens Nederland.

De **voorzitter**:

Waren er nog andere elementen die u nodig had om goede besluiten te nemen?

De heer **Bruins**:

Nou ja, het begint toch met de kennis van het OMT of het Centrum Infectieziektebestrijding. Daar begint het mee.

De **voorzitter**:

Oké. Dan kunnen we naar het volgende onderwerp en geef ik collega Lammers bij dezen het woord.

Mevrouw **Lammers**:

Dank. We willen nu graag even stilstaan bij de rol van het OMT tijdens de coronapandemie. We hebben vanmorgen van mevrouw Koopmans gehoord hoe een OMT-advies tot stand komt. Nadat zo'n OMT-advies tot stand is gekomen, gaat dat nog langs het bestuurlijk afstemmingsoverleg, het BAO. Wat deed u met de OMT-adviezen?

De heer **Bruins**:

Gebruiken. Het is de basis voor je handelen, dat wij zojuist hebben gedeeld. Op basis van OMT-adviezen en datgene wat erop volgt, het BAO-advies, maak je je maatregelen. Dat gebruik je voor Kamerbrieven.

Mevrouw **Lammers**:

En hoe woog u dan die adviezen?

De heer **Bruins**:

In principe is dat kijken naar wat er opgeschreven staat. Is dat logisch? Is het voor de hand liggend? Kunnen we daarmee uit de voeten? Is dat duidelijk? Ik probeerde dus steeds in lijn met de OMT-adviezen te werken.

Mevrouw **Lammers**:

Naast het OMT speelde het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, het RIVM, een belangrijke rol tijdens de pandemie. Hoe was het RIVM betrokken bij de crisisorganisatie?

De heer **Bruins**:

Als we het hier hebben over het RIVM, gaat het eigenlijk met name om dat Centrum Infectieziektebestrijding, dat kan worden gezien als een onderdeel van het RIVM. Wij hadden in de praktijk dus vooral met dat CIB te maken. Ik herinner me dat ik ook weleens in Bilthoven bij het RIVM geweest ben. Dan was dat om met de mensen van het CIB te spreken.

Mevrouw **Lammers**:

Wat was dan het verschil tussen het OMT en het RIVM?

De heer **Bruins**:

Nou, het OMT is ... U kent de samenstelling. Dat is een groep van wetenschappers, met name rond het thema infectieziektebestrijding, van infectiologen en anderen. Dat zijn wetenschappers. In de loop van de tijd zijn er ook andere deelnemers aan het OMT toegevoegd; die zijn erbij gekomen. Dat is een overleg dat al veel langer dan de coronacrisis bestaat; het bestond ook al voor corona. Het RIVM is een groot instituut dat aan het ministerie van Volksgezondheid adviseert.

Mevrouw **Lammers**:

Jaap van Dissel was zowel voorzitter van het OMT alsook directeur van dat Centrum Infectieziektebestrijding van het RIVM. Was er een onderscheid tussen die twee rollen?

De heer **Bruins**:

Nou, ik kan mij vooral herinneren dat ik sprak met Jaap van Dissel. Ik denk dat – u gaat hem vast nog spreken – hij heel dicht bij zichzelf blijft en dat die

twee rollen samenvloeien. Ik heb hem altijd als één en ondeelbaar beschouwd.

Mevrouw **Lammers:**

Dan zou ik graag met u naar de persconferentie van 9 maart willen gaan. Daarin wordt gezegd dat het kabinet zijn besluiten baseert op de adviezen van het OMT. Waarom kiest het kabinet daar eigenlijk voor?

De heer **Bruins:**

Eigenlijk in lijn met wat ik eerder vanmiddag zei. Het is belangrijk om beleid te maken op basis van feiten, op basis van zo veel mogelijk feitelijke informatie. Die informatie kwam van het OMT en van het BAO, maar het begint bij dat OMT.

Mevrouw **Lammers:**

Het OMT geeft eigenlijk alleen medische adviezen. Had het kabinet ook nog andere adviseurs?

De heer **Bruins:**

Nou, in dat BAO zitten veel andere partijen. Ook daar, zou je kunnen zeggen, is er een vaste kern, met vertegenwoordigers van de GGD, van de GHOR, van veiligheidsregio's en van andere departementen. In de loop van de tijd zie je dat ook de kring van deelnemers van dat BAO uitbreidt. Dus ja, naast het OMT is er zo'n bestuurlijk afstemmingsoverleg om te kijken naar de haalbaarheid van de maatregelen. Daar hebben we natuurlijk ook steeds goed naar gekeken.

Mevrouw **Lammers:**

Klopt het dan dat de adviezen van het OMT door het kabinet als leidend worden beschouwd?

De heer **Bruins:**

Dat vond ik wel, ja. In ieder geval in de periode dat ik daar zat vond ik het belangrijk om het beleid te steunen op zo veel mogelijk informatie van feitelijke aard, en die kwam van het OMT.

Mevrouw **Lammers:**

Waarom vond u dat belangrijker dan de adviezen van het BAO?

De heer **Bruins**:

Nou ja, de inhoudelijke informatie begint bij het OMT en daarna gaat het over de haalbaarheid van maatregelen, waarnaar het BAO kijkt. Maar het begint bij het OMT. Ik vind het belangrijk om beleid daarop te baseren.

Mevrouw **Lammers**:

U zegt net: u neemt ook de adviezen van het BAO mee. Maar hoe werden die adviezen dan meegenomen?

De heer **Bruins**:

In de ideale situatie, als er geen tijdsdruk was, vergaderde eerst het OMT en werd het OMT-advies naar het BAO gebracht. Het CIB maakte deel uit van beide, dus kon altijd een toelichting geven, ook in het BAO. Het OMT- en BAO-verslag werden dan aan mij, aan de minister gegeven. In beide organen, OMT en BAO, was ook het ministerie ambtelijk vertegenwoordigd, door Publieke Gezondheid. We konden de vorderingen van die adviezen dus ook zien.

Mevrouw **Lammers**:

Dat waren mijn vragen.

De **voorzitter**:

Voordat ik het woord aan de heer Huidekooper geef, heb ik nog een vraag. U omschreef zonet de ideale situatie. Kunt u ook de werkelijke situatie omschrijven?

De heer **Bruins**:

Ja. Een voorbeeld is het eerste OMT, dat heeft plaatsgevonden op 24 januari. Dat was dus de dag dat wij die A-ziekte in het kabinet afkondigden, bepaalden. Op dat moment was het advies van het OMT er dus nog niet. Dat kwam wel, en het was, zoals je zou kunnen zeggen en zoals ik het ook vanmiddag heb geduid, een soort "just in case" dat we die maatregel alvast namen. Die werd later door het OMT bevestigd. In de tijd was er toen dus eerst een kabinetsbesluit en daarna een OMT. Dat is later, naar mijn beste weten, niet meer voorgekomen.

De **voorzitter**:

Kunt u iets zeggen over die daadwerkelijke situatie ten opzichte van het OMT en vervolgens het BAO?

De heer **Bruins**:

Maar ik weet ... Ik ben graag bereid, maar waar bent u naar op zoek?

De **voorzitter**:

Nou, u omschreef de ideale situatie. U heeft ook omschreven dat er tijdsdruk was ...

De heer **Bruins**:

Ja.

De **voorzitter**:

... en dat het BAO naar de haalbaarheid keek. Kunt u dus iets zeggen over het OMT-advies en vervolgens het BAO, dus over hoe dat in die fase daadwerkelijk ging?

De heer **Bruins**:

Nou, op dat moment van 24 januari had dat OMT wel plaatsgevonden en dat BAO nog niet. Toen baseerde je zo'n besluit tot A-ziekte dus op een OMT-advies en nog niet op een BAO-advies, bij mijn beste weten.

De **voorzitter**:

Dan kijk ik of collega Huidekooper nog aanvullingen heeft op dit onderwerp.

De heer **Huidekooper**:

Ja, die heb ik. Ik zou nog even willen inzoomen op de OMT-adviezen. U nam die over. Werden die ook nog besproken in het kabinet voordat u ze overnam?

De heer **Bruins**:

De OMT-adviezen als zodanig werden niet in het kabinet besproken. Kamerbrieven werden zo veel als mogelijk natuurlijk wél in het kabinet besproken.

De heer **Huidekooper**:

Dat OMT geeft alleen medische adviezen. Was daardoor in die periode het medische perspectief leidend?

De heer **Bruins**:

Nee, het geeft wetenschappelijke adviezen, hè. Er zijn infectiologen bij dat OMT betrokken, en ik denk dat de kring breder is dan alleen medici.

De heer **Huidekooper**:

We hebben hier vanochtend ook met viroloog Marion Koopmans gesproken. Die gaf aan: onze focus is in principe medisch. Later hebben ze, om redenen, ook over een aantal andere onderwerpen wat gezegd, maar in principe was de focus daar medisch. Ik herhaal dus toch de vraag: was het medische perspectief dan niet heel leidend als dat OMT-advies werd overgenomen en daar medici in zaten?

De heer **Bruins**:

Ik denk toch dat er moet worden gesproken over een wetenschappelijk perspectief. Dat was van belang. Dat waren de vertegenwoordigers in het OMT. Op basis daarvan bepaalden wij ons handelen.

De heer **Huidekooper**:

Laat ik de vraag dan anders stellen. Had u ook andere adviseurs, die naar andere aspecten keken, bijvoorbeeld de impact van maatregelen op grondrechten of de impact op kinderen? Waren er ook andere adviseurs die u betrok voordat u een besluit nam?

De heer **Bruins**:

Ik denk dat na verloop van tijd in het BAO dat soort andere belangen een belangrijkere rol zijn gaan spelen. In die begintijd was het toch met name het OMT waarop we ons werk hebben gebaseerd.

De heer **Huidekooper**:

Dus u had op dat moment geen andere adviseurs. Begrijp ik dat goed?

De heer **Bruins**:

Nou ja, je mailbox stroomde vol met allerlei adviezen. Er kwamen natuurlijk van heel veel groeperingen echt heel veel goedbedoelde adviezen. De kunst

is om aan Nederland uit te leggen waarop je je beleid baseert, en dat zijn de OMT-adviezen.

De heer **Huidekooper**:

Waar ik een beetje naar op zoek ben, is of u dan vervolgens ook nog een politieke wegging maakt van dat advies. U zegt: wij namen dat over; het was een wetenschappelijk advies. Betekent dat dan ook dat daar geen politiek besluit of politieke wegging meer op volgde?

De heer **Bruins**:

O, er werden natuurlijk zeer veel debatten gevoerd, intern op VWS, in de ministeriële commissie en soms in de ministerraad. Er werden natuurlijk steeds debatten gevoerd, en na mijn aftreden is dat er bepaald niet minder op geworden. Maar de kern van de zaak is dat OMT-adviezen leidend zijn voor het handelen.

De heer **Huidekooper**:

Er was een debat, maar het ging mij nu even om de besluitvorming in het kabinet.

De heer **Bruins**:

Ja, dus ook daar is het OMT-advies leidend.

De heer **Huidekooper**:

U zegt dus: de OMT-adviezen vormden voor mij de basis; die gebruikte ik en daarop handelde ik. Het is mij nog niet helemaal helder hoe u dan handelde. U stuurde een Kamerbrief. Wat deed u nog meer?

De heer **Bruins**:

Meestal werd er, niet in die eerste weken maar wel na verloop van tijd, eerst een technische briefing voor uw Kamer georganiseerd. Dat was dus nadere informatie voor uw Kamer. Aan de hand daarvan werd het debat gevoerd, en voordat je daar de zaal uit was gelopen, deden zich alweer zo veel nieuwe dingen voor dat je weer opnieuw ging werken aan de volgende cadans, aan het volgende ritme, aan de volgende brief en aan de volgende technische briefing.

De heer **Huidekooper**:

U beschrijft veel parlementaire werkzaamheden. Die zijn uiteraard belangrijk. Bent u in die periode ook het land in geweest, om daar met mensen te spreken over de mogelijke impact van het virus dat op ons af kwam?

De heer **Bruins**:

Zeker. Ik herinner me een werkbezoek aan de GGD Kennemerland, waar het testwerk werd gedaan. Ik zie mij nog gebogen staan over zo'n testkit, die de GGD-medewerkers meenamen als er ergens moest worden getest. Ik herinner me nog hoe die eruitzag en hoe omzichtig je daarbij te werk moest gaan. Ik herinner me ook dat mensen van de GGD zeiden: minister, als je nou de volgende keer iets moet uitleggen, geef ik je een paar tips om dat te doen. Daar was ik zeer mee geholpen en dat vond ik heel vriendelijk. De eerste patiënt, dus de eerste coronapatiënt in Nederland, heb ik niet bezocht maar wel gebeld. Ik wilde van hem weten hoe het met hem was en hoe hij zich voelde, hoe het ging in zijn omgeving en hoe prettig en veilig hij zich voelde in het ziekenhuis waarin hij lag. Dat soort voorbeelden herinner ik mij uit die periode wel. Zeker. Mensen die in quarantaine waren, kon je natuurlijk niet live opzoeken, maar ik heb ze wel gebeld: hoe is het voor u om in quarantaine te zijn en eigenlijk de hele dag alleen maar te wachten op nieuws, en een of twee keer per dag een maaltijd bezorgd te krijgen en that's it?

De heer **Huidekooper**:

U was in die periode natuurlijk bezig met informatie verzamelen. We weten natuurlijk dat er vervolgens tekorten ontstonden op het gebied van persoonlijke beschermingsmiddelen. Had u die informatie al opgehaald in die tijd?

De heer **Bruins**:

We hebben de partijen uitgenodigd. We hebben de leveranciers van beschermingsmiddelen op VWS uitgenodigd om te kijken of er een vorm kon worden bedacht om te zorgen dat we ze maximaal konden inkopen of beschikbaar konden hebben voor de samenleving. Aan de andere kant hebben we de vertegenwoordigers van de regionale organen acute zorg om de tafel gehad, zodat er uit alle regio's van Nederland vertegenwoordigers aanwezig waren om te kijken of zij ons konden helpen met het in kaart

brengen van de behoefte aan beschermingsmiddelen. Als het gaat over beschermingsmiddelen probeerde je dus zowel de behoefte als het aanbod in beeld te krijgen.

De heer **Huidekooper**:

U zegt "in kaart brengen". Begrijp ik goed dat het op dat moment niet helder was dat er tekorten aan persoonlijke beschermingsmiddelen zouden kunnen ontstaan?

De heer **Bruins**:

Aan het begin van de coronacrisis wisten we niet hoeveel beschermingsmiddelen er in Nederland waren. De vervolgvraag is dan: welke beschermingsmiddelen heb je nodig en zijn die van de goede kwaliteit? Dat was dus allemaal een zoektocht. Als je nou terugkijkt, denk je: zou er niet ergens een hele grote kast staan waar we dat allemaal uit kunnen halen? Maar op dat moment was er natuurlijk eerst de zoektocht welke beschermingsmiddelen we nodig hadden. Daarvoor is feitelijke informatie nodig. Vervolgens probeer je aan beide kanten de behoefte en het aanbod in kaart te brengen. Dat was in Nederland, en later ook in Europa.

De heer **Huidekooper**:

Zou u, met de kennis van nu, hetzelfde hebben gehandeld, wetende dat er later tekorten zijn ontstaan en dat er inderdaad op dat moment nog veel onduidelijk was? Zou u dan weer zeggen: we moeten eerst alle informatie hebben? Of zou u zeggen: we nemen het zekere voor het onzekere en we gaan toch alvast met voorraden van persoonlijke beschermingsmiddelen aan de slag? Hoe kijkt u daarnaar?

De heer **Bruins**:

Voordat je zover bent, moet je eerst wel weten wat je bestelt. Je kunt niet maar lukraak beschermingsmiddelen bestellen. Het gaat om de goede kwaliteit van mondkapjes, het gaat om de goede kwaliteit van pakken en het gaat om de goede kwaliteit van beademingsapparatuur. Dat gaat niet zomaar van: ja, bestel het maar. Daar is eerst feitelijke informatie voor nodig. Ik denk dat het heel goed is dat uw commissie erover nadenkt hoe we dat in Europa strak met elkaar organiseren, maar wij hebben niet een voorraadkast voor alles in Nederland, ook niet voor hanta of voor ebola.

De heer **Huidekooper**:

Zag u het wel als uw taak om daarvoor te zorgen?

De heer **Bruins**:

Nou en of. Daarom vertel ik u ook dat ik probeerde een beeld te krijgen van zowel de aanbodkant als de vraagkant, en dat ik de partijen daarvoor uitnodigde op het ministerie van VWS. Ik wilde zicht hebben op de behoefte, hoe moeilijk dat ook is. Ook van het aanbod wilde ik een beeld hebben.

De heer **Huidekooper**:

Dank u wel. Ik heb geen vragen meer voor u.

De **voorzitter**:

Ik heb nog één aanvulling op collega Huidekooper. Hij vroeg of er nog andere adviseurs waren dan het OMT. U gaf daarop aan dat er heel veel mails binnenkwamen met adviezen, maar waren er nog andere, geformaliseerde adviseurs?

De heer **Bruins**:

Misschien moet u dan aangeven wat "geformaliseerde adviseurs" zijn. Ik denk dat wij OMT en BAO als sturende gremia hebben gebruikt voor het werk.

De **voorzitter**:

OMT en BAO noemt u. Dat zijn geformaliseerde adviseurs. Een mail lijkt me iets heel anders, vandaar de vraag of er voor u nog een andere formele adviseur was.

De heer **Bruins**:

Nee.

De **voorzitter**:

Oké. Meneer Bruins, we gaan schorsen. Ik verzoek de bode om de getuige en zijn bijstandsverlener naar buiten te begeleiden.

(De heer Bruins wordt naar buiten geleid door de bode.)

De **voorzitter**:

Dan gaan we voor een kwartier schorsen.

De vergadering wordt van 14.57 uur tot 15.11 uur geschorst.

De **voorzitter**:

Ik heropen de vergadering. Aan de orde is het openbare verhoor van de parlementaire enquêtecommissie Corona met de heer Bruins. Ik verzoek de griffier om de getuige en zijn bijstandsverlener binnen te leiden.

(De heer Bruins wordt binnengeleid door de griffier.)

De **voorzitter**:

Welkom terug beiden en meneer Bruins in het bijzonder. We gaan naar het volgende onderwerp en daarvoor geef ik het woord aan collega Huidekooper.

De heer **Huidekooper**:

Hartelijk dank. Meneer Bruins, ik wil graag met u even een sprong in de tijd maken en inzoomen op een specifiek moment, namelijk eind februari 2020. Het is dan voorjaarsvakantie en in dat jaar is het ook van 23 tot en met 25 februari carnaval. Op dat moment zijn er in Nederland nog geen officiële besmettingen vastgesteld, maar tegelijkertijd is het virus al wel in onder andere het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Engeland vastgesteld. Mijn vraag is of u toen overwogen heeft om carnaval op enige manier te beperken.

De heer **Bruins**:

Nee, dat heb ik niet overwogen. Nee.

De heer **Huidekooper**:

Waarom niet?

De heer **Bruins**:

Je moet je verplaatsen in de situatie van toen. Je zoekt dan naar maatregelen die goed zijn om de pandemie in te tomen en je zoekt ook naar maatregelen die de samenleving niet onnodig hinderen. En op dat moment was er ... U heeft het over de laatste week van februari en die week begint in

de situatie dat er nog geen sprake is van een coronapatiënt in Nederland. Maar we kenden ze inmiddels al wel uit Tirol.

De heer **Huidekooper**:

Was op dat moment bij u al bekend ... Vanochtend hadden we viroloog Marion Koopmans hier en zij zei dat er op dat moment al wel signalen waren dat er ook onzichtbare verspreiding van dat virus plaats kon vinden. Was dat op dat moment bij u bekend?

De heer **Bruins**:

Nee, dat was bij mij niet bekend. Kijk, wij hebben altijd geprobeerd om Nederland en uw Kamer goed mee te nemen. Over iets wat onzichtbaar is en wat je dus niet weet, kun je niet informeren. Je moet het eerst weten en toen we het wisten, hebben we ook Nederland en uw Kamer geïnformeerd.

De heer **Huidekooper**:

U heeft dus niet overwogen om carnaval te beperken. Speelden in die periode ook de voorjaarsvakantie en de geplande wintersportreizen van Nederlanders nog een rol?

De heer **Bruins**:

Niet dat ik weet.

De heer **Huidekooper**:

"Niet dat ik weet" of "nee"?

De heer **Bruins**:

Dan nee.

De heer **Huidekooper**:

Het vervolg is dan ... Er wordt een eerste coronabesmetting vastgesteld en dan volgen er ook snel meer. Tegelijkertijd blijft er nog gekozen worden voor een met name regionale aanpak. Er worden nog geen landelijke maatregelen genomen tegen het coronavirus. Waarom koos u daar toen niet voor? Het virus was immers al wel meerdere landsgrenzen gepasseerd. Kunt u dat uitleggen?

De heer **Bruins**:

Ik denk dat we in die eerste periode vooral een bron zagen in Brabant en in andere delen van Nederland niet of nauwelijks. Ik herinner me ook een overleg – ik heb u voor de pauze verteld over een overleg dat ik had met de regionale organen voor acute zorg – waar ik kon horen dat de voorzitters of de vertegenwoordigers van die regionale organen met name in Brabant meer patiënten zagen. In andere delen van Nederland was dat nog helemaal niet het geval.

De heer **Huidekooper**:

Op dat moment is het advies van het RIVM gericht aan de inwoners van Noord-Brabant. Het advies is dat zij thuis moeten blijven bij vermoeidheid, hoesten of koorts. Was u betrokken bij die maatregelen?

De heer **Bruins**:

Ja, want die staan in een Kamerbrief.

De heer **Huidekooper**:

Wat was uw betrokkenheid?

De heer **Bruins**:

Het RIVM ging testen en een steekproef doen. Dat heeft het RIVM mij laten weten en dat heb ik u vervolgens ook in een Kamerbrief laten weten. Dat was voor het weekend en na dat weekend kwam er een uitslag over een grotere groep met het coronavirus besmette mensen. Dat heb ik ook opnieuw in een Kamerbrief, van 10 of 12 maart, dacht ik, gemeld.

De heer **Huidekooper**:

Waarom koos u er toen niet voor om landelijk in te grijpen?

De heer **Bruins**:

Die landelijke maatregelen hebben we, denk ik, op 12 maart genomen. De steekproef was in Brabant. Je ziet dan dat er meer besmette mensen zijn dan uit het eerdere brononderzoek was gebleken. Dat was aanleiding om landelijke maatregelen te treffen. Dus de Brabantse maatregelen zijn landelijke maatregelen geworden.

De heer **Huidekooper**:

Was het, achteraf bezien, niet verstandiger geweest om toen direct landelijke maatregelen te treffen?

De heer **Bruins**:

U heeft al een paar keer gezegd "als je met het verstand van nu kijkt naar toen", maar ik vraag er begrip voor dat we moesten handelen met het verstand, de informatie en het besef van toen. Je probeert een maat en schaal van maatregelen te bedenken die aansluit bij de informatie die je hebt. En dat was de informatie die we hadden, op Brabant gericht.

De heer **Huidekooper**:

U noemt het woord "informatie". Een gevleugelde uitspraak in die tijd was van premier Rutte: we moeten 100% van de besluiten nemen met 50% van de informatie. Is het ook niet een risico ... Of: belemmert het u ook niet in uw handelen dat u zo veel informatie wil verzamelen wanneer het aantal besmettingen oploopt. Kan dat ook niet leiden tot een mate van besluiteloosheid?

De heer **Bruins**:

Integendeel. Op basis van de steekproef die is genomen, kun je zien dat dat meteen effect heeft op de maatregelen. Dus dat gebeurt allemaal in een paar dagen tijd. Zo'n besluit wordt net voor het weekend ... Zo'n steekproef wordt net voor het weekend genomen en wordt in het weekend gedaan. En binnen een paar dagen ligt er dan een serie maatregelen, waarover uw Kamer is geïnformeerd.

De heer **Huidekooper**:

Vanochtend gaf viroloog Koopmans aan dat zij verwacht dat er overlijdensgevallen hadden kunnen worden voorkomen als het kabinet toen eerder had ingegrepen. Zij acht dat waarschijnlijk. Wat is uw reactie daarop?

De heer **Bruins**:

Achteraf kun je natuurlijk een hele hoop opvattingen formuleren. Ik doe niks af aan wat mevrouw Koopmans heeft gezegd, maar ik denk dat uw commissie daarnaar moet kijken en moet proberen om zich te verplaatsen in de situatie van toen. Achteraf? Kijk, ik hoop van ganser harte dat het hantavirus en het ebolavirus daar blijven waar ze nu zitten. Maar hebben we

anders de goede maatregelen getroffen? Weten we dat zeker? Zijn we daarvan overtuigd? Probeer die situatie maar te transponeren naar maart 2020.

De heer **Huidekooper**:

Welke les trekt u daar zelf dan uit?

De heer **Bruins**:

In z'n algemeenheid zijn er een paar lessen te trekken. Eén daarvan is dat we de goede data moeten hebben. We zijn zover nog niet, maar meer een slotopmerking: als ik terugkijk, zou ik graag willen dat we tussen Kamer en kabinet een gesprek voeren over hoe je geïnformeerd wil worden in een pandemiesituatie.

De heer **Huidekooper**:

Kunt u dat uitleggen? Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Bruins**:

Ik vind het belangrijk om ... We praten vanmiddag veel over waar je je informatie vandaan haalt; het OMT. Blijkbaar is dat in de Kamerbrieven die ik heb gestuurd, niet zo duidelijk naar voren gekomen dat dat voor u als een vaststaand feit geldt. Ik denk dat het belangrijk is voor een volgende epidemie dat we de werkwijze, voor zover mogelijk, van tevoren, whenever that may be, met elkaar delen.

De heer **Huidekooper**:

Tot slot op dit onderwerp. Als u terugkijkt op de regionale aanpak, waar u toen nog voor koos terwijl al bekend was dat het virus meerdere landsgrenzen had gepasseerd, was die aanpak dan eigenlijk wel realistisch?

De heer **Bruins**:

Ik denk dat je er goed aan doet om te testen als je vermoedt dat ergens meer besmette mensen zijn en je het zeker wilt weten. Dat is gedaan in die Brabantse ziekenhuizen met Brabantse medewerkers en Brabantse patiënten. In die dagen hebben we ook gezien dat het virus zo snel om zich heen greep dat we naar andere maatregelen moesten.

De heer **Huidekooper**:

Ik heb het nu specifiek over de maatregelen, dus niet over het testen. Maar had u toen niet gelijk landelijk moeten opschalen in plaats van regionale maatregelen, maatregelen die alleen voor Noord-Brabant gelden, te treffen?

De heer **Bruins**:

Ik denk dat ik die vraag beantwoord heb. De test is dus in het weekend van – ik zeg het uit mijn hoofd – 7 en 8 of 8 en 9 maart gedaan. In brieven van 10 en 12 maart zijn maatregelen afgekondigd die voor heel Nederland gelden.

De heer **Huidekooper**:

En u vindt dat niet te laat?

De heer **Bruins**:

Ik denk dat we met het verstand van toen en niet, nogmaals, met dat van 29 mei 2026 in de situatie van toen de passende maatregelen hebben genomen.

De heer **Huidekooper**:

Dank u wel. Ik heb geen vragen meer op dit onderwerp.

De **voorzitter**:

Collega Lammers, heeft u nog aanvullingen?

Mevrouw **Lammers**:

Ja, ik heb nog een paar vragen. Heeft u ook overwogen om preventief maatregelen te nemen?

De heer **Bruins**:

Aan wat voor maatregelen denkt u dan?

Mevrouw **Lammers**:

Dat vraag ik u.

De heer **Bruins**:

Sorry, het is misschien moeilijk om de situatie ... Ik vind het moeilijk om me bij de voorbereiding voor deze enquête weer te verplaatsen in de situatie van toen. Preventieve maatregelen nemen? Je moet natuurlijk ook wel weer

kunnen uitleggen aan uw Kamer en aan de inwoners van Nederland wat voor maatregelen je waarom treft. Dus preventieve maatregelen, anders dan "houd afstand" en "niezen in je oksel" ... Ik denk dat andere maatregelen moeilijk zijn te treffen als je ze op een proportionele manier wil treffen.

Mevrouw **Lammers**:

Dank u. Dat was mijn vraag.

De **voorzitter**:

Dan kunnen we naar het volgende onderwerp, meneer Bruins. Daarvoor geef ik wederom het woord aan collega Lammers.

Mevrouw **Lammers**:

Dank. U had het net al over de steekproef die is uitgezet. Die werd op 6 maart uitgezet. Op 9 maart hebben premier Rutte en de voorzitter van het OMT, Jaap van Dissel, een eerste coronapersconferentie gegeven. Op dat moment was de uitslag van die steekproef nog niet bekend. Kunt u die keuze om al op 9 maart, dus voor het bekend maken van de uitslag van de steekproef ... Kunt u toelichten waarom op dat moment die persconferentie werd gegeven?

De heer **Bruins**:

Ik denk dat in die periode, in de eerste weken van maart, dus ook de periode die u benoemt, de informatiebehoefte in Nederland ongelooflijk groot was. Dus ik denk dat als je het aan Nederland en ook aan uw Kamer van toen had gevraagd, er gezegd zou zijn dat men het liefst elke dag een persconferentie had gewild. Dat is misschien moeilijk voorstelbaar, maar er leefden zo veel vragen. Ik heb eerder gezegd: je mailbox loopt ervan over. Dat was niet alleen mijn mailbox, want dat gebeurde bij vele anderen, bij veel collega's, natuurlijk ook.

Mevrouw **Lammers**:

U was als verantwoordelijk minister niet aanwezig bij deze persconferentie. Waarom was dat?

De heer **Bruins**:

Dat weet ik niet. Misschien dat ik er bij eentje daarvoor en bij eentje daarna wel was en bij deze niet. Dat zou ik niet weten.

Mevrouw **Lammers**:

In de volgende drie dagen ontstond onder andere door de uitkomst van de steekproef bij zorgpersoneel en bij patiënten een ander beeld. Er bleken dus veel onopgemerkte besmettingen te zijn, ook bij mensen die niet in het buitenland waren geweest. In hoeverre had u zicht op die ontwikkelingen in Noord-Brabant?

De heer **Bruins**:

Voor de steekproef niet, na de steekproef wel. Het was voor het RIVM juist de aanleiding om te kijken: kunnen we nog steeds spreken van een beperkte groep besmette mensen of dijt die groep snel uit? Daarvoor was die steekproef bedoeld, als ik het goed heb teruggelezen. Het lijkt me dus een wijs idee om dat inzicht te verkrijgen.

Mevrouw **Lammers**:

Op 12 maart volgt vervolgens een nieuwe persconferentie van premier Rutte, waar u wel bij was. Daarin werd opgeroepen om thuis te blijven bij klachten en zo veel mogelijk thuis te werken. Evenementen met meer dan 100 bezoekers worden afgelast en er komt een advies om het bezoek aan kwetsbare personen te beperken. Waarom achtte het kabinet het op dat moment wel nodig om landelijke maatregelen te nemen?

De heer **Bruins**:

Dat gaf die steekproef aan. We zagen dat de groep besmette mensen snel aan het uitdijen was en dat noopte tot landelijke maatregelen.

Mevrouw **Lammers**:

Hoe vond de afweging tussen die maatregelen binnen het kabinet plaats?

De heer **Bruins**:

Ik weet niet of dat in het kabinet is gebeurd. Als ik het teruglees, is dat in ieder geval op VWS aan de orde geweest. En ongetwijfeld hebben daar de mensen van Publieke Gezondheid een rol bij gespeeld en zeker ook de mensen van het CIb.

Mevrouw **Lammers**:

Vervolgens, op 15 maart, maakt u samen met minister Slob bekend dat de scholen en de horeca, maar ook de sport en de fitnessclubs worden gesloten.

Op 19 maart volgt nog een persconferentie van minister De Jonge waarin gemeld wordt dat er ook een bezoekverbod komt bij verpleeghuizen. Kunt u toelichten waarom dit stapsgewijs gebeurde?

De heer **Bruins**:

Eerlijk gezegd niet. Ik denk dat het pakket van 12 maart, zei u eerst, al een zeer omvangrijk pakket was. Ik wil ook graag nuanceren: het was niet de horeca die dichtging. Het waren de restaurants en de cafés. Juist het punt dat er al allerlei mensen in hotels verbleven ... Die kon je niet zomaar op straat zetten. Die moesten de nacht kunnen overblijven en de volgende dag op de een of andere manier nog een ontbijtje kunnen krijgen. Daarna moesten ze weg. Het was dus allemaal heel precies. Misschien komt het door de veelheid van maatregelen, denk ik, dat het pakket op 12 maart is begonnen en later gevoeglijk naar alle kanten is uitgedijd.

Mevrouw **Lammers**:

Wat was dan de reden dat er niet in één keer tot een lockdown werd besloten?

De heer **Bruins**:

Omdat er niet tot een lockdown werd besloten. Er werden maatregelen getroffen. Nederland kreeg steeds strengere maatregelen, maar er werd bij de maatregelen steeds gezocht naar maat en samenhang.

Mevrouw **Lammers**:

Dan kijk ik nog even in mijn aantekeningen. Nee, dat waren eigenlijk mijn vragen.

De **voorzitter**:

Collega Huidekooper, heeft u nog aanvullingen op dit onderwerp?

De heer **Huidekooper**:

Ja. Ik heb nog een aanvullende vraag over de landelijke maatregelen. Er werden op dat moment dus maatregelen getroffen in Noord-Brabant door de veiligheidsregio daar. Had u contact met de veiligheidsregio over het kopiëren van de maatregelen die er regionaal al waren en het landelijk verklaren van die maatregelen? Kunt u ons meenemen in hoe u daarover gesproken heeft?

De heer **Bruins**:

Volgens mij is die steekproef geweest in het weekend van 8 en 9 maart. Daarna zijn landelijke maatregelen getroffen. Die zijn, denk ik, verwoord in de brief van 12 maart. Ik heb daarover bij mijn weten niet gesproken met mensen uit de veiligheidsregio. Ik heb dat wel op andere momenten gedaan om te horen wat er leefde in de regio. Maar ik heb dat niet op dat moment gedaan. Op dat moment was het nodig om op basis van de informatie uit Brabant landelijke maatregelen te treffen. En dat hebben we gedaan.

De heer **Huidekooper**:

Maar ik kan me ook voorstellen dat het nuttig was om de ervaringen uit Noord-Brabant daarbij te betrekken of om die voor de besluitvorming in ieder geval te horen.

De heer **Bruins**:

Zeker. Dat is ook gebeurd. Op basis van de ervaringen van ... Op basis van de uitkomsten van de steekproef is besloten tot landelijke maatregelen.

De heer **Huidekooper**:

U zei net: ik heb niet met hen gesproken. In het vorige antwoord gaf u aan: dat is ook zeker gebeurd. Het is mij niet helemaal helder. Hoe zit het nou precies?

De heer **Bruins**:

Het zit als volgt. De steekproef is georganiseerd door het RIVM. Met het RIVM is in alle stadia, voor, in en na het weekend, contact geweest. Met de ziekenhuizen en de burgemeesters heb ik tussen 9 en 12 maart, denk ik, geen contact gehad. Ik heb dat niet voor de geest staan. Op andere momenten heb ik zeker wel contact gehad met zowel bestuurders als ziekenhuisdirecties in Brabant. Dat was eerder.

De heer **Huidekooper**:

Nog even over een ander punt. U gaf aan dat de maatregelen van 12 maart niet in het kabinet zijn besproken. We zien in ons onderzoek dat ze wel degelijk in de ministeriële commissie, de MCCb, zijn besproken. Ik zou de vraag toch nog een keer willen stellen: hoe ging die afweging? Hoe verliep die bespreking?

De heer **Bruins**:

Ze zijn dus niet in de ministerraad geweest, omdat de ministerraad op vrijdag is en we niet konden wachten tot die vrijdag.

De heer **Huidekooper**:

Ze zijn wel in het kabinet besproken. Voor de helderheid: er zitten natuurlijk ook kabinetsleden in de MCCb. Vandaar de vraag hoe de discussie daar verliep.

De heer **Bruins**:

Nee. Het is niet in de ministerraad besproken. De ministerraad is op vrijdag en zo lang kon die brief niet wachten. Die brief is dus eerder uitgegaan. Het zou heel goed mogelijk zijn dat de MCCb, de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing, daarbij betrokken is geweest. Maar ik herinner me vooral het voortouw vanuit het ministerie van VWS.

De heer **Huidekooper**:

Ik heb volgens mij nog geen antwoord gekregen op de vraag. Hoe is dat besproken en hoe is de afweging rond die maatregelen verlopen? Ik zou daar toch wat inzicht in willen krijgen. Kunt u mij dat geven?

De heer **Bruins**:

Oké, ik wil nog wel een poging wagen. Er is dus een steekproef geweest. Die is gehouden door het RIVM. Dat levert feitelijke informatie op. Dat komt op het ministerie van VWS. Op basis daarvan hebben we in ieder geval in overleg met het CIb de Kamerbrief gemaakt, waarin die landelijke maatregelen staan. Zo hebben we 'm ook verstuurd.

De heer **Huidekooper**:

U legt mij het proces uit. Ik vraag u alleen hoe de reacties waren in de besprekingen in het kabinet, in de MCCb, zoals wij die in ons onderzoek hebben gezien.

De heer **Bruins**:

Ik heb net aangegeven: volgens mij lag het voortouw bij VWS. Dus ik kan me niet herinneren dat we in een van die dagen een MCCb hebben gehad.

De heer **Huidekooper**:

Dan concludeer ik dat ... Wij zien in ons onderzoek wel degelijk terug dat dat is besproken, maar u kunt zich dat nu niet exact voor de geest halen.

Oké. Dat was het van mijn kant.

De **voorzitter**:

Nog aanvullend hierop. U geeft aan: het voortouw lag bij VWS. Heeft u dit wel een-op-een met de minister-president besproken?

De heer **Bruins**:

Een-op-een denk ik niet, nee. Maar als er een MCCb is geweest, was de minister-president daar ongetwijfeld bij aanwezig, want hij was voorzitter van het MCCb. Dan zal dat aan bod zijn gekomen. Maar nogmaals, ik kan me dat niet voor de geest halen. In mijn beleving is het maken van die landelijke maatregelen vooral onder grote druk gebeurd in een situatie waarbij de mensen van Publieke Gezondheid van het ministerie, het Centrum Infectieziektebestrijding en ik betrokken waren. Dat is wat ik mij kan herinneren.

De **voorzitter**:

Oké. Dan gaan we naar het volgende onderwerp en daarvoor geef ik het woord aan collega Huidekooper.

De heer **Huidekooper**:

Hartelijk dank. Ik wil het met u hebben over twee momenten die de mensen die meekijken, zich mogelijk nog voor de geest kunnen halen. Het eerste moment is 27 februari. U zit die avond in een uitzending van de NOS. In die uitzending krijgt u live een briefje aangereikt waarin staat dat het eerste coronageval in Nederland is vastgesteld. Hoe kijkt u daarop terug?

De heer **Bruins**:

Dat was natuurlijk een hele ongemakkelijke dag. Als omringende landen laten zien dat coronapatiënten zich inmiddels in grotere aantallen aandienen en in Nederland niet, dan weet je dat het gaat gebeuren. Dat het op die dag gebeurde, precies op de dag dat die uitzending op televisie er was, is een gekke samenloop van omstandigheden.

De heer **Huidekooper**:

Het was toeval? Het was niet getimed of ...

De heer **Bruins**:

Nee. Dat beeld zouden we toch moeten wegnemen.

De heer **Huidekooper**:

Ja. Dan wil ik met u naar het tweede moment: 18 maart. Dan vindt er een Tweede Kamerdebat plaats. Dat is ook het debat waarin u een flauwte kreeg. Een dag later trad u vervolgens ook af als minister. Kunt u vertellen hoe u daarop terugkijkt?

De heer **Bruins**:

Dat vond ik een hele ongemakkelijke dag. Ik denk dat wij allemaal in ons werkzame leven de dingen goed willen doen. En als je je niet lekker voelt, zou je je het liefst even terugtrekken. Als je omvalt achter de kathedraal van de Tweede Kamer, dan weet je niet alleen dat dat je hindert in je werk, maar ook dat heel Nederland dat ziet. Als het je zwart wordt voor de ogen, is dat een zeer ongemakkelijke ervaring.

De heer **Huidekooper**:

Hoe gaat het nu met u?

De heer **Bruins**:

Goed, dank u wel.

De heer **Huidekooper**:

Dat is in ieder geval prettig om te horen.

U bent als minister voor Medische Zorg tot het moment dat we net bespraken, in eerste instantie verantwoordelijk voor de corona-aanpak. Later neemt minister De Jonge van Volksgezondheid het van u over. We zien vervolgens dat de werkdruk gedurende de hele pandemie hoog blijft. Hoe heeft u de werkdruk in die eerste weken, tot het moment dat u uitviel en besloot af te treden, ervaren?

De heer **Bruins**:

Omvangrijk. Stevig. Ambtelijk was het mogelijk om teams in te richten: een

team dat de eerste helft van de week paraat was en een team dat de tweede helft van de week paraat was. Zo deden we dat op VWS. Zo wordt dat ook vaker gedaan in crisissituaties. Uiteindelijk komen beide teams weer samen bij de bewindspersoon en die is niet in tweeën te knippen.

De heer **Huidekooper**:

Welke les zou u aan de commissie mee willen geven met het oog op een nieuwe pandemie? Hoe is ervoor te zorgen dat de werkdruk beheersbaar blijft?

De heer **Bruins**:

Wat ik eerder vanmiddag tegen uw commissie zei: ik denk dat het goed is om, als er een nieuwe pandemie dreigt, in een vroegtijdig stadium te kijken of er een gesprek tussen parlement en kabinet mogelijk is om te kijken of je het werk op enige manier kunt ordenen. Dat geeft rust. Ik denk dat dat later, dus vooral na mij aftreden, beter is gelukt. Maar als ik de film terughaal, denk ik dat dat in de periode dat ik verantwoordelijk was niet goed gelukt is.

De heer **Huidekooper**:

Wat was de zorg die u toen ervoer over het contact tussen de Kamer en het kabinet?

De heer **Bruins**:

Er zit een heel stevig ritme in. Dat blijkt vanmiddag misschien ook wel. Je was veel bezig met communiceren met de Kamer, met technische briefings en met het onderhouden van contacten in alle richtingen. Maar ja, er moet ook tijd overblijven om dingen te organiseren op het departement, naar andere partijen en naar Europa. De informatiebehoefte was natuurlijk oneindig groot. Elke werkdag kon eindigen met een bezoek aan een talkshow.

De heer **Huidekooper**:

Had u het gevoel dat dat u belemmerde om uw werk als minister goed te doen?

De heer **Bruins**:

Ik ben fantastisch ondersteund door de mensen van VWS en door anderen, bijvoorbeeld de GGD's. Dus ik wil heel graag vanmiddag mijn grote

erkentelijkheid uitspreken voor al die mensen die mij destijds hebben geholpen. Dat was echt fantastisch!

De heer **Huidekooper**:

U werkte in die tijd samen met minister De Jonge. Welke rol speelde hij toen u nog de verantwoordelijke minister was? Hoe had u de taken verdeeld?

De heer **Bruins**:

We hadden een portefeuillevverdeling. Die is aan het begin van de kabinetsperiode bepaald. Hij was natuurlijk vicepremier en maakte deel uit van de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing. We zagen elkaar natuurlijk regelmatig op het departement. Er was elke maandag in principe de bewindspersonenstaf. Als het even kon, probeerden we donderdag samen de agenda voor de ministerraad voor te bereiden. Dat lukte niet altijd, vanwege de agenda. En je zag elkaar vrijdag in de ministerraad.

De heer **Huidekooper**:

Hij neemt op een gegeven moment uw takenpakket over. U wordt niet vervangen. Daardoor krijgt hij naast de pandemie en zijn oude taken, een behoorlijk takenpakket. U was toen net uitgevallen. Maakte u zich toen zorgen over de werkdruk die hij op zich nam?

De heer **Bruins**:

In z'n algemeenheid denk ik dat er verschillende collega's waren – ik denk ook aan de minister-president en sommige andere collega's, bijvoorbeeld de minister van Sociale Zaken – die stevige werkdruk voor hun kiezen kregen.

De heer **Huidekooper**:

Oké. Dat was het voor nu. Dank je wel.

De **voorzitter**:

Collega Lammers, heeft u nog aanvullingen?

Mevrouw **Lammers**:

Nee, ik heb geen aanvullingen. Dank u wel.

De **voorzitter**:

Tot slot, meneer Bruins, op dit onderwerp. U heeft al meerdere keren

aangegeven dat het belangrijk is om tijdig het gesprek met het parlement te voeren over hoe met elkaar, kabinet en Kamer, om te gaan in crisistijd. U voert nu het gesprek met het parlement. Wij zitten hier namens de hele Kamer. Wat zou u tegen de Tweede Kamer willen zeggen?

De heer **Bruins**:

Op dit punt denk ik dat het een heel goed idee zou zijn als dat gesprek zou gaan over hoe we die informatievoorziening doen. Dat kan bij het kabinet beginnen, maar het kan ook bij uw Kamer beginnen. Dus ja ... Wellicht is het mogelijk om een conclusie op dat punt te formuleren, namelijk op een vroegtijdig moment met elkaar spreken over hoe we met de situatie omgaan. Hoe organiseren we het overleg met alle beperkingen die daarbij horen?

De **voorzitter**:

Oké. Dank u wel. Dan wil ik collega Lammers het woord geven voor het volgende onderwerp.

Mevrouw **Lammers**:

Ten slotte willen we nog met u spreken over de persoonlijke beschermingsmiddelen. Het is hiervoor ook al even aan bod gekomen. Er waren al snel waarschuwingen over tekorten, wat uiteindelijk ook daadwerkelijke tekorten werden. Had u zicht op het verschil aan beschermingsmiddelen tussen de acute zorg, de ziekenhuizen, en de niet-acute zorg, de verpleeghuizen?

De heer **Bruins**:

Nee. Ik heb eerder vanmiddag al aangegeven dat we dat inzicht op het departement niet hadden. We hadden niet een soort centraal systeem of een grote kast, waardoor je precies wist welke beschermingsmiddelen er waren. Je weet dat niet eens "niet precies". Je weet het niet en daarom hebben we geprobeerd om zowel de beschikbaarheid van middelen als de behoefte aan middelen in kaart brengen, zodat we wel zicht kregen op wat er wel was.

Mevrouw **Lammers**:

Al op 7 februari 2020 waarschuwde de baas van de WHO dat er mogelijk tekorten zouden komen. Welke acties werden binnen het ministerie van VWS opgezet naar aanleiding van deze waarschuwing?

De heer **Bruins**:

U zou het kunnen nakijken. Ik weet het niet uit mijn hoofd. Wij hebben op het departement zowel overleggen over het aanbod als over de behoefte georganiseerd. Ik denk dat dat goede acties waren in die tijd. Als je het niet weet, moet je proberen inzicht te krijgen.

Mevrouw **Lammers**:

Vanaf wanneer was dat precies?

De heer **Bruins**:

Dat zou ik niet weten, maar dat is na te zoeken. Het is na te zoeken wanneer die beide gesprekken zijn geweest. Maar ik zie het nog voor me. Er was het gesprek met de vertegenwoordigers van het ROAZ en het gesprek met de leveranciers en producenten. Er is ook een soortgelijk gesprek in Europa gevoerd. Dat was, denk ik, eind februari. Dat weet ik niet precies.

Mevrouw **Lammers**:

Dat was nog wel in uw termijn?

De heer **Bruins**:

Zeker. Dit zijn dingen die in mijn termijn op het departement met mij hebben plaatsgevonden.

Mevrouw **Lammers**:

Mag ik dan concluderen dat uw acties bestonden uit het organiseren van overleggen?

De heer **Bruins**:

Dat is wel het begin, ja. Je moet eerst weten wat er is. Eerst moet je weten welke beschermingsmiddelen nodig zijn. Vervolgens moet je kijken: wat hebben we in Nederland? Vervolgens moet je weer gaan kijken wat de behoefte voor morgen, overmorgen en verderop is. Vervolgens verschijnen er ook berichten in de media en dat leidt ertoe dat Nederland gaat meedenken over beschermingsmiddelen.

Mevrouw **Lammers**:

Zoals? Kunt u een voorbeeld noemen?

De heer **Bruins**:

Heel concreet: er komen voorbeelden in je mailbox van mensen die zeggen "ik kan u wel aan beschermingsmiddelen helpen met dit, dat, zus, zo". Het gaat dan om mondkapjes en pakken, vooral dat soort zaken.

Mevrouw **Lammers**:

Welke acties heeft u ondernomen naar aanleiding daarvan?

De heer **Bruins**:

Die gingen allemaal meteen naar één afdeling van het departement, de afdeling GMT, geneesmiddelen en medische hulpmiddelen, om in ieder geval overzicht te krijgen en om te kijken wat zo'n aanbod waard is.

Mevrouw **Lammers**:

Volgden er ook specifieke actiepunten uit de overleggen die u organiseerde?

De heer **Bruins**:

Die overleggen met het ROAZ waren er vooral om inzicht te krijgen. Wat is er en wat is er nodig? Met de andere kant waren er ook gespreken. Dat was vooral met de leveranciers, want producenten hebben we, dacht ik, niet in Nederland. Die gesprekken gingen over: kun je behulpzaam zijn bij een goede verdeling van beschermingsmiddelen?

Mevrouw **Lammers**:

Is er dan ... U spreekt over "verdeling". Is er ook geprioriteerd?

De heer **Bruins**:

Op dat moment niet, maar je wilde natuurlijk voorkomen dat partijen gaan hamsteren. Je bent op zoek naar hoe je de beschermingsmiddelen beschikbaar kunt hebben en houden voor Nederland. En hamsteren hoort daar niet bij.

Mevrouw **Lammers**:

Hoe heeft u dat voorkomen? Welke ...

De heer **Bruins**:

Ook hier: je kunt zeggen "dat heb je niet voorkomen", maar je probeert eerst inzicht te krijgen. De nadruk ligt op het zoeken naar een manier om

aan meer beschermingsmiddelen te komen. Kunnen we in gesprek met de landen waar die producenten werkzaam zijn, mede om te voorkomen dat bijvoorbeeld een producent in Frankrijk alleen maar voor de Franse markt levert? Want dan komen wij eraan tekort in Nederland.

Mevrouw **Lammers**:

En er is geen moment geweest waarop die prioritering wel aan de orde was?

De heer **Bruins**:

De behoefte heeft centraal gestaan. Prioritering zou de indruk wekken dat we precies wisten wat we hadden. Dat is in de periode tot pak 'm beet 19 maart niet aan de orde geweest. We waren vooral op zoek naar de behoefte.

Mevrouw **Lammers**:

Is die prioritering ook niet aan de orde geweest bij de acute zorg?

De heer **Bruins**:

Niet in die tijd. Het was echt het inventariseren.

Mevrouw **Lammers**:

Mijn laatste vraag. Had u, nu terugkijkend, anders gehandeld of iets anders gedaan dan wat u destijds heeft gedaan?

De heer **Bruins**:

Zoals ik eerder vanmiddag heb aangegeven, denk ik dat we er als Nederland goed aan doen om het gesprek in Europa te entameren om te zorgen dat ... Misschien is er wel een soort basisvoorraad mogelijk van algemeen gebruikelijke beschermingsmiddelen bij pandemieën. We moeten kijken of we ergens tot een soort basisvoorraad kunnen komen. Die moeten we dan ook produceren en gereedleggen. Vervolgens moeten we accepteren dat als ze niet meer bruikbaar zijn, het een kostenpost is voor Europa en dus ook voor ons. Maar ik beveel aan om daar meer met een Europees oog naar te kijken.

Mevrouw **Lammers**:

Dat waren mijn vragen.

De **voorzitter**:

Collega Huidekooper?

De heer **Huidekooper**:

Nee, ik heb geen vraag. Dank u.

De **voorzitter**:

Ik heb nog een aanvullende vraag. U geeft meerdere keren aan dat het via Europese samenwerking zou moeten. Heeft u in uw tijd contact gehad met uw Europese collega's?

De heer **Bruins**:

Zeker. In Brussel waren er sowieso informatiebijeenkomsten. Dat was een paar keer aan het scherm, herinner ik me ook nog. Dat was met andere Europese bewindspersonen. Maar ik herinner me ook een bijeenkomst in Brussel waar het onder andere ging over die beschermingsmiddelen.

De **voorzitter**:

Zijn er toen ook al afspraken uit voortgekomen?

De heer **Bruins**:

Nou, daar is meer de oproep gedaan dat, zoals ik u eerder zei, niet elk land de beschermingsmiddelen voor zichzelf moet houden. In dat stadium hadden we eigenlijk overal in Nederland met name voor het zorgpersoneel en de zorgmedewerkers die zorgmiddelen hard nodig. Het kan niet zo zijn dat die alleen maar worden geleverd aan partijen binnen de landsgrenzen.

De **voorzitter**:

Meneer Bruins, hiermee zijn we aan het einde gekomen van dit openbare verhoor van de parlementaire enquêtecommissie Corona.

Ik sluit de vergadering en verzoek de bode om de getuige en zijn bijstandsverlener naar buiten te leiden.

(De heer Bruins wordt naar buiten geleid door de bode/griffier.)

Sluiting 15.49 uur.